

Sjätte roten, tomt 13

Kvarteret Kronobageriet

Artonde roten 1637–57v

Öster om Östra Hamnen, sträckan Köp-
mangatan – Stora Hamnen

Nionde roten 1657 h–70

---

400 *Anders Hansson*

1653–54: 3 mtl, 1655: 2 mtl, 1656: 5.8, 1657v: 2.20 (IX), 1657h: 3, 1658: 3, 1659–63: 4, 1665–77, änkan 1678–81

M1676 2½ tomt

Den som läser magistratsprotokollen från 1653 fram emot 1690 kan inte undgå att fästa sig vid hur ofta handelsmannen Anders Hansson nämns. Detta gäller även sedan han avlidit. Han bedrev en omfattande affärsverksamhet men var inte så framgångsrik som det kunde förefalla under hans livstid. Arvingarna övertog ett skuldsatt bo. Anders Hansson innehade ett flertal uppdrag i stadens tjänst. Sålunda nämns han bland de 24 som bl.a. företog bakugnstaxeringen (resolutionsboken 10.7.1671). Tillsammans med handelsmannen *Söfring Nilsson* (se 4.22) representerade han borgerskapet och handelsmännen vid riksdagen i maj – augusti 1664. Vidare övertog han tjänsten som kyrkoföreståndare för svenska kyrkan efter svågern *Matthes Börgesson* 1671. Han omtalas dock som ledare för borgerskapets opposition mot magistraten (se Almquist I:375 ff.).

Beträffande hans härkomst kan nämnas att det bland magistratens handlingar (EIIa:3) finns ett brev från Anders Hansson till ”ärade svåger Jacob von Akern”, daterat den 23.11.1671 i vilket Anders Hansson uppsäger kontraktet angående det laxfiske, som Anders Hansson och hans fader *Hans Börgesson* hade bedrivit vid Högen i två år. Fadern Hans Börgesson hade då oavbrutet sedan 1642 varit laxfiskarrendator.

Under det första halvåret 1666 avgjordes en tvist mellan Anders Börgesson och hans medredare i *skeppet Rosen* (bl.a. *Arfwed Gudmundsson* och *Hans Wulff* representerad av sin fullmäktige saksföraren Daniel Pettersson ang. något licentsalt, som Söfring Nilsson och Anders Hansson utverkat åt sig under sin vistelse i Stockholm vid riksdagen 1664. Enligt Anders Hansson var det av ”missgynneri och avund”, som medredarna ville insticka sig i denna handel och ”bryta och omkullkasta Anders Hanssons och Söfring Nilssons för en rum tid sedan, nämligen Anno 1664, med Herr Generaltullförvaltaren (Wilhelm) Drakenhielm gjorda kontrakt”. Daniel Pettersson hävdade, att Anders Hansson före avresan hade varit ombedd av samtliga redare bl.a. i *Adolph Tacks* hus genom Arfwed Gudmundssons tjänare att söka utverka licentsalt åt dem samtliga och då lovat ”sin högsta flit att använda”.

Men i stället hade han och Söfring Nilsson förlätt generaltullförvaltaren att tro att de var ensamma redare för *Rosen*, som Söfring Nilsson framställde saken hade han ”wed den tiden, då han tillika med Anders Hansson woro i Stockholm wed herredagen på samtliga Borgerskapets wägnar

här i Giöteborg, och tiden dem giordes lång och wederwärdig” för den skull först Anders Hansson ovetandes ”gripit det förslag att wilia tilhandla sig så mycket licentsalt här kunde bekommas och här i Göteborg av skeppen kunde falla”. Sedan Anders Hansson den 27.4.1666 avlagt ed på att ej ha lovat sina medredare att uppköpa salt för deras räkning frikändes han den 4 maj.

I april och maj följande år 1667 krävde Anders Hansson och hans medredare *Frantz von Akern* av *Mäster Thomas Beane* två rosenoblar per dag i ersättning för de 32 dagar utöver upprättat certeparti, som deras *skepp Daniel* (med *skepparen Anders Nilsson*) hade varit tvingad att ligga stilla i London.

Magistratsprotokollet 24.10.1670 innehåller en uppgift om att Anders Hansson av sin svärfader *Börge Bengtsson* var ombedd att föra bok över dennes yngste son *Bengt Börgessons* arv. Arvet bestod i 200 riksdaler i reda pengar, utestående skulder på landet, 350 tunnor salt och ekvirke.

Redan före Anders Hanssons död tycks de ekonomiska svårigheterna ha börjat. Sålunda berättar protokollet den 16.2.1676, att Anders Hansson och Matthes Börgesson skulle citeras till efterföljande dag och ”där de icke comparera, går exekution över dem icke allenast, vad de finnas taxerade för, utan ock plikta för olydno sina 40 marker”.

Vid skilda tillfällen begärde hustru Brita, framlidne kyrkovärden Anders Hanssons efterleverska betalning på sina och sina medarvingars vägnar för något gammalt förskott, som hennes sal.fader Berge Bengtsson (också kallad fordom Berge i Högen) skall ha gjort på kyrko- eller prästgårdsbyggningen. (25.2.1678, 19.2.1680 och 29.2.1680). Den 10.2.1681 visade Anders Hanssons änka [Brita Bergesdotter] herr burggreven Leijoncrantz den 27.9.1659 utgivna (salu)skrift till Anders Hansson på den tomt, som hennes man hade bebyggt. Det framhölls, att Jacob Herten hade bebott den men inte varit ägare till den. Den hade nu av förmyndarna sålts till Sven Arfwedsson Böker. Hon (men inte rätten) ansåg, att hon hade naborätt till denna tomt ”på andra sidan hustru Britta Bergesdotters akterplats uppe i gatan”, vilken ej var lagbjuden och saknade fastebrev. I april samma år överlät Sven Böker den omtvistade gården till Anders Hanssons änka. Då hon uppbjöd denna, uppbjöd hon samtidigt den gård, som hennes man hade köpt av burggreven Leijoncrantz. Hon fortsatte tydligen sin mans affärsverksamhet, ty den 25.9.1682 beviljades hon enligt resolutionsboken 16 rdr i betalning för sex stycken master à 3 rdr stycket, som hon hade levererat till stadens broar.

Vid kämnärsrätten behandlades i september 1684 ett mål angående en sak, som enligt rättens mening var ”av ringa värde”. Joakim Gerkens hustru *Kerstin Andersdotter* skulle ha bett två små flickor att kliva över spiltet och taga upp Britta Bergesdotters husdörr, så att Kerstin Andersdotter skulle kunna komma in och baka i Brittas ugn. Saken gjordes upp i godo.

Den 14.11.1684 överenskom Britta sal Anders Hanssons med sin son *Hans Andersson Burgh* om åtskillnad i deras handel.

År 1685 började kreditorerna lagbjuda Anders Hanssons efterlämnade gårdar. Den 23.2.1685 lagbjöd pres. Gabriel Spalding hustru Britta sal Anders Hanssons hus ”ovantill gatun” i vilken han var immitterad. Den 9 juli samma år lagbjöd

Hans Hansson

hustru Brita Börgesdotter sal Anders Hanssons efterleverskas hus och gård i Östra Hamnen efter immission och dom. Den 16 i samma månad lagbjöd Jöns Andersson i Högen hennes två tomter på Köpmangatan och David Andersson hennes båda baktomter på Kungsgatan. – I Magistratspro-

tokollet den 17.11.1685 omtalas att Anders Hanssons änka avlidit och att barnen saknade medel till begravningen.

Hans Hansson anklagades vid rätten den 24.1.1687 för att hans medkreditorer ännu icke hade fått tillträde till Anders Hansson Högens gård. Enligt Hans Hansson hade barnen med rättens permission erhållit löfte att kvarbo i gården till påsk för 20 dalers hyra. Så sent som den 28.11.1687 tillsades Hans Andersson Burgh att flytta ur huset med syskonen – vräkning skulle ske nästkommande torsdag.

Återstår att säga något om Anders Hansson Högens barn. Hans Andersson Burgh har vi redan nämnt. Han avlade ed som stadsnotarie i Strömstad den 29.11.1704. Den 10.5.1707 berättade Strömstads rådhusrätts protokoll om stadsnotarie Hans Burghs frånfälle och att hans tillgångar inte förslog till att betala hans skulder. Sängkläderna hade han fått låna av inspektor Sven Månssons Bihlmans änka Margareta Kleen.

Jöns Andersson i Högen nämns aldrig som son till Anders Hansson Högen. Men Jöns Andersson hade en måg Lars Hansson Liedgren (gift 1) Maria Jönsdotter, som var död 1705, bou 1705:333). Den 16.11.1698 undertecknade Håkan Månsson och Hans A. Burgh en handling (AIIb:4), där de berättade, att de föregående dag hade varit hos ”vår svåger Herr Lars Hanssons hus tillsammans att överse vår syster och svägerska Elisabeth Burghs efterlåtenskap efter upprättat inventarium jämte Herr Lars Hanssons räkningar”. De tackade honom för ”den godhet och faderliga omvårdnad” han visat deras avlidna syster och svägerska i tio års tid. De berättade också, att de inte erhållit någon kunskap om sin broder och svåger Jacob Andersson, sedan han för åtta år sedan avreste till England. Anders Hansson Högens ogifta döttrar Elisabeth och Annika (Anna) Andersdotter omtalas den 17 januari och 21.3.1693 – kanske var det med Anna, som Håkan Månsson var gift 1698.

Efter vräkningsdomen i november 1687 följde en flerårig strid mellan Hans Hansson och hans medkreditorer om Anders Hanssons tomter. I ett långt och närmast ursinnigt inlägg till Kungl. Hovrätten daterat den 13.4.1689 bemötte magistraten Hans Hanssons inlaga till denna daterad den 15 mars s.å. (”skriven av honom eller hans elaka rådgivare”) Bland annat skulle Hans Hansson utan sanning ha påstått, att han slutit köp med samtliga sina medkreditorer om gården. Stads-skulten Anders Bengtsson hade ofta på ämbetets vägnar tillhållit Anders Bengtssons bar och arvingar att flytta ur gården och inrymma denna icke till Hans Hansson såsom kreditor allena utan till samtliga kreditorer in plurali. Gården var värderad till 2 000 d smt och var given samtliga kreditorer i betalning. Därefter stod den en rum tid osåld och ingen köpare infann sig, förrän Hans Hansson den 26.4.1688 presenterade och den 29 juni därpå följande i rätten deponerade en förseglad penningpåse med 1 200 daler.

”I framgården var Hans Hansson och dess konkreditorer särdeles Herr Jöns Stenii omyndiga barn samt Johan Kröger immitterade.” I bakgården hade varken han eller de andra någon jus eller prerogativt hypotek utan det var andra sterbhuskreditorer särskilt i betalning given. Så snart Jöns i Högen fick höra, att Hans Hansson med 1 200 daler ansåg sig ha köpt hela gården protesterade han mot ett sådant intrigerande. Bakgården var hans och ingen annans hypotek, vilket han också hade lagföljt. Även David Andersson hade hypotek i baktomten och kunde därför inte med sina 200 daler transporterade penningar hjälpa Hans Hansson. ”Vi tillstå, att Hans Hansson så mycket som någon har vigilerat sin rätt allt intill dess att kreditorerna försålde gården till

Lars Bolling

som mestbjudande för 1.800 d smt. (Han) hafwer också under Bollings lagbjudning icke heller tegat still men neka till att han då hafwer nogsamt bevakat sin börsrätt." (Han skulle icke köpa gården av sin släkt avlidne Anders Hanssons arvingar utan av deras föräldrars kreditorer, hans medkreditorer.)

Sekreterare Böker hade handlat som anförvant, ej såsom förmyndare i sina fader- och moderlösa släktingars (tydligan Jöns Stenii barns) intresse. Hade Hans Hansson fått gården så billigt som han önskade hade barnen förlorat hela sitt patrimonium. Hans Hansson kunde ej få fastebrev på bakgården, förrän den var lagstånden. I ett nytt brev, daterat den 12 oktober skrev magistraten (ang. den tomt Lars Hansson överlät till Lars Bryngelsson): "Hans Hansson åberopar protokollen av den 22.11.1688, varmed han tänker bevisa, att vi tillförttene contenterat, att han skulle få inlösa såväl den obebyggda som de bebyggda tomterna. — Vi visste inte heller den tid, att hans broder Lars Hansson hade köpt ödetomten av Jöns i Högen. Vad han elliest skriver om denna ödetomten, som skulle den vara omistlig från gården, den omögeligen därifrån kunna separeras, så hava vi både själva med ögonen besiktigat, och ännu i sanning befinna, att därmed helt annorlunda beskaffat är, nämligen denna tomt är icke allenast helt åtskild från själve byggde gårdarne utan ock alldeles från dem separabel och mistelig, att ock Lars Bolling, som dem köpt haver, och ju så stor handel och hantering som Hans Hansson haver, uppå rättens tillfrågan sig förklarade, det han hafwer huserum nog av de tvenne bebyggda tomterna och denne ödetomten icke behöver. Dessutom hava vi Kongl expre ordres, att ingen må uti staden slagga under sig flere tomter än han nödvändigt behöver, varuti detta däruti strävade, att Hans Hansson, som redan nu väll bebyggd hus och gård äger, skulle få slå under sig ännu tre andra och driva en annan, som hus nödvändigt behöver, utur dess laga köp och vundna fasta."

Den 13.10.1690 tillerkändes Lars Bollings änka 500 d smt i ersättning av Hans Hansson för att hon inte på två års tid hade kunnat använda sig av Anders Hanssons gård, eftersom Hans Hansson hade vägrat lämna ifrån sig nycklarna till gården under motivering, att han ej hade fått betalt för sin fordran. Ännu den 6.2.1691 krånglade Hans Hansson. Fiskalen Hylthenius och stadsbudet Anders Svensson beredde sig då tillträde till gården. De berättade, att man ej kom in genom porten, som vette mot gatan men att de gått in uti Matthis Börgesson Högens gård och funnit spiltet på Anders Hanssons gård var rivet, så att de därigenom kunde komma in i gården.

Ungefär samtidigt skrev magistraten ett nytt brev till hovrätten. Det berättades där om konkursen i Anders Hanssons sterbhus. Den ödeplats, som Lars Hansson hade köpt av Jöns i Högen var nu bebyggd av en tredje man (Lars Bryngelsson), som erhållit laga fasta. Eftersom Hans Hansson nu gått miste om framgården sökte han erhålla den bebyggda bakgården, varmed han enligt magistraten intet annat intenderade än att inkommendera Bollings änka (d.v.s. ställa till förtret för henne), "som samma bakgård intet kan mista eller umbära från framgården, som allt en sammanbyggning är". Man sade, att bägge gårdarna är "till ett wohnhuus med dess lägenheter av förrige possessoren Anders Hansson gjorde äro, och tillsammans icke ifrån varandra skilde". Eftersom Hans Hansson var bosatt på en annan gata behövde han icke denna baktomt lika väl som Bollings änka.

Den 9.3.1693 uppvisade Lars Bollings änka Sophia Erikdotter Schröder en räkning i rätten på ersättning som smeden Helge Torssons änka fordrade av henne för reparation av lås och nycklar i Anders Hansson Högens hus, vilken hennes man "är tilldömd worden och (Hans) Hansson likväl tillträtt och nycklarna förhållit."

I juli 1691 vände sig hustru Sophia Schröder genom sin tjänare *Daniel Lander* (senare kallad hennes köpsven) mot *Philip Buchow*, som hade beslagtagit järn, som hon hade lånat sin broder *Johan Schröder*

Senare i samma månad tillsades Daniel Lander såsom sal. Bollings successor i äktenskapet att på grund av hovrättens beslut lämna hans Hansson bakgården till den omtvistade gården. I november 1691 protesterade Laurent Böker mot att *mag. Johan Florander* kopulerade folk utan laga avvitrning, som nyligen skett med Daniel Lander och sal Bollings änka.

Daniel Lander fortsatte åtminstone till en början sin företrädares handel. I februari 1693 berättas det, att Daniel Lander, ”borgare och skeppare i Göteborg” ägde stångjärn på *Anders Torssons skepp ”Maria”* (70 läster). Särskilt framgångsrik tycks han inte ha varit. Diverse av hans låne-transaktioner finns upptagna i magistratens anteckningsbok för 1702 (AIIb:4, 350–52). Han var skyldig sal *Nils Anderssons son Jöran* för vilken han var förmyndare, vidare styvdottern hennes arv, han hade lånat *pastor Johannes Bornanders* barnpenningar, lånat av sal *Erik/ Eriksson/ Schröders* barnpenningar av förmyndaren *Anders Larsson Häger*, han var skyldig *Johan Andreas Olbers* pengar o.s.v. Av dessa skäl pantsatte han sin gård belägen vid Östra Hamnen mellan sal. Matthis Börgesson å nordre och Herr Lars Liedgrens gård i söder. (När borgaren Hans Hansson i november 1694 lånade pengar av banken pantsatte sina hus och gårdar i Göteborg såväl den som han själv bebodde, som det näst intill Daniel Landers hus belägne, som honom själv tillhörde. Den senare gården måste vara den bebyggda bakgård – 6.11 – som tidigare hade varit sammanbyggd med Anders Hanssons framgård).

1698 förklarade sig Daniel Lander enligt räkning den 4.1.1698 ha blivit skyldig sin ”svåger Abraham Bruhn” 806 d smt (AIIb:4). I september samma år överenskom Abraham Bruhn och Daniel Lander med Kungl. Maj:t, att de skulle uppföra Kungsporten för 17 963 d smt (Almquist II: 511) Daniel Landers svåger *Frans (Eriksson) Schröder* gick 1704 i borgen för honom för en post kramgods hos herrar *Wincent Müller och Mattsson*.

Slutet på familjens försörjningsproblem blev att Daniel Lander blev klockare i Domkyrkoförsamlingen, där svågern Frans var föreståndare. Enligt Göteborgs magistrats registratur 10.1.1715 hade klockaren Daniel Lander och *handelsmannen Paul Halbmeier* gått i caution för *befallningsmannen Gerhard Westman*. Samma år avled Daniel Lander. Hans änka drev 1717 en liten krog som betalade 18 d smt i accis.

Den nämnde handelsmannen Paul Halbmeier var son till sadelmakaren *Hans Jacob Halbmeijer*, död 1719 (begr. 15 mars) och *Sofia Alers*, död 1694 (begr. 2 nov., se 3.31). Han erhöll burskap i Göteborg som köpman den 9.9.1709. Det som står i RR-protokollet är värt att citera som exempel på hur proceduren gick till: Köpman ”Paul Halbmeijer want denna dag burskap ; uppwiste sitt gewähr, stälte för sitt uthärdande till löftesmän sin swärfader Daniel Lander och sin fader Hans Jacob Halbmeijer, gifwer 6 daler i burpenningar och avlade vanlig borgared”. Han var gift med Daniel Landers styvdotter *Sofia Catarina Bolling*, som var död 1730. Paret flyttade till Vänersborg, där Halbmeier köpte en gård av Kerstin Eriksdotter Wallman: Bland annat verkade han som faktor för göteborgarna vid järntransporterna förbi Korseberg nedåt älven (Almquist II:260). Tillsammans med rådmannen Bänge var han Vänersborgs representant vid överläggningar i riksdagens borgarstånd den 23.2.1719 angående kronobevillningen.

En av Daniel Landers och Sophia Schröders egna döttrar *Johanna Margareta Lander* gifte sig första gången med *kaptenen Anders Björkman, adlad Dahlfelt, född 15.3.1689*, son till krono-

länsmannen och fogden över hela Dal Sven Andersson. Hennes andre man var kronobefallningsmannen och slottsinspektören vid Kungsör *Jesper Petraeus* (född 1700, död 25.1.1752).

År 1715 bodde hos Daniel Lander *inspektor Carl Westerheim* och dennes skrivare (Landers blivande måg) *Christian Pettersson*

Carl Westerheim (var död 1729) hade efter enligt Ernst Grapes "Postmästare och Postkontor" (sid. 134) redan två dagar efter Johan Thelins död 5.8.1711 sökt tjänsten som postinspektör i Göteborg och då berättat, att han hade varit kammarskrivare i Stockholm i 10 år, 1700 utsetts till fältbokhållare vid Värmlandsgränsen och nu var bokhållare vid amiralitetsverket i Göteborg. Han tillträdde postmästaretjänsten i Göteborg 1.9.1712.

Här följer en liten rustik episod från Westerheims tid som postmästare: I en skrivelse till Göteborgs magistrat klagade vinförlåtaren *Erich Olufsson Rubbo* (Göteborgs mag. EIIa:27, 8.8.1715) över att när han och hans medborgare den 30 juli höll vakt vid Gamle Port, så fick de uppleva den "tort" att de av inspektor Westerheim icke bevärdigades att samma afton få se *konungens post* införas och att sedan notificera sådant (för) Högvakten. Westerheim lät sin dräng invänta Posten utanför porten på Stenvägen från klockan 4 till klockan sju. När *postbonden Assmund i Krokslätt* anlände tog han både bonden och posten med sig till Fru Gripenstedts trädgård, Bleket benämnd (numera kallad Stora Katrinelund). *Postbonden Sven Jonsson i Anderstorp* vittnade, att han hade levererat posten till Assmund i Krokslätt. Fru Gripenstedt bejakade Rubbos fråga, om Westerheim var på Bleket. Klockan 8 gick Westerheim och hans dräng förbi vakten vid Slagbommen, revelinen och Porten och ämnade gå högra sidan åt vallen.

Erik Rubbo frågade drängen med blå kapp: "Min vän, vad har Du under kappan att bära?" Drängen svarade: "Det kommer eder intet wid, det rakar Eder intet, det går Eder intet an". Rubbo såg då efter, vad drängen hade under kappan och upptäckte, att det var konungens post. Rubbo tog kappan av drängen och anklagade honom för hemligt inpraktiserande av konungens post.

Eftersom postinspektorerna i över 85 år framåt kom att vara knutna till just denna gård 6.13 kan det vara på plats att något beröra postbefordrandets villkor i Göteborg. Här nedan följer några uppgifter hämtade ut kanslikollegiets arkiv på Riksarkivet om postväsendet i Göteborg under 1700-talet:

Under Karl XII:s krig uppstod problem, när man skulle vidarebefordra den utrikes posten till och från Sverige och här kom göteborgarna och främst *Sebastian Tham* att spela en huvudroll.

Kanslikollegium till Kungl. Maj:t (31.12.1715) angående posten i Göteborg: Kungl. Maj:t hade beordrat *Generalen och Guvernören Mörner*, att han skulle komma överens med någon privat person i Göteborg, som emot vissa betingade villkor och förmåner kunde påtaga sig att hålla postjakterna färdiga, att åtminstone en gång i veckan föra den utrikes posten till och från Holland.

Det var Kungl. Maj:ts nådigaste befallning till kanslikollegiet att beordra postinspektören i Göteborg att till *kommissarien Sekr. Preis i Haag* översända de medel, som behövdes för att betala brevportot samt underrätta honom om att han hädanefter skulle svara för breven skulle sändas till sina utrikes adressorter. "Kanslikollegiet wille i djupaste underdånighet berätta, vilka åtgärder som hade vidtagits för korrespondensens underhållande och befordran. Eftersom inte längre någon Post kunde sändas över Pommern till utrikes orter hade man för någon tid sedan genom överdirektören Bunge föranstaltat, att en postjakt skulle gå mellan Göteborg och Holland.

— — Så hafwa wi ock Eders Kungl. Maj:ts wid de de främmande hofwen wistande ministrar härom kundgiort, att deras brev hädanefter tillstålla en köpman i Amsterdam wid namn Adrian Werwer, som är assessor Thams correspondent”.

Den 26.5.1716 dateras följande:

”Sedan Eders Kungl. Maj:ts Cantzli Collegium till underdånigste följe af Eders Kungl. Maj:ts nådigste skrifwelse af den 16 Dec. nästförledit Åhr givit Commissions Secreteraren Preis tillkänna, det han skulle draga försorg för de brefs beställande till Utrikes ministrene, som meddelst den inrättade siöposten ifrån Götheborg till Holland ankomma, har bemälte Commissions Secreterare igenom dess bref af den 12 Majj sistledne, gifwit Collegio wid handen, at sådant mera till Eders Kongl Maj:ts högstangelagne tiensts hinder än dess befrämjande skulle lända”.

Preis ansåg, att om breven adresserades till honom skulle de föras en onödig omväg. Breven borde i stället som hittills gå till Herr Sebastian Tham och hans korrespondent.

Ett annat skäl till detta var att Sveriges fiender genom Postmästarna på den tidigare ej använda vägen över Preis mycket lättare skulle kunna få kunskap om breven och uppsnappa dem.

Den 2.1.1717 omtalas, att Kommercerådet Tham hade insänt en räkning på sin postbefordran. Han hade förskotterat 1761 d 30 öre smt. Hittills hade han blott fått 500 d smt. Göteborgs postkontor omtalas.

4.2.1717: Kungl. Maj:t hade behagat upphäva kontraktet med entreprenörerna i Göteborg angående den utrikes korrespondensen.

Postinspektören Westerheim hade förfrågat sig hos överdirektören Bunge om vad han göra med den utrikes korrespondens, som hade samlats i Göteborg: skulle han skicka den med köpmansfartyg och vad skulle skepparna i så fall erhålla i betalning?

Westerheim hade beordrats att översända posten med privata fartyg. Dessa skulle överleverera posten till en i Amsterdam boende köpman Adrian Werwer. Kollegium borde ompröva betalningen till skepparna. Den visste ej, vad *Geheimerådet Görtz* hade bestämt, men fann det rådligast, att postinspektör Westerheim beordrades att på det noggrannaste underhandla med skepparna och sedan insända räkningen till postkamreraren och se till att den fick behöriga kvittenser och attester.

Kansliet hade i nov. 1717 fått veta, att Kungl. Maj:t hade bestämt, att posten till Göteborg skulle avgå alla tisdagar och fredagar i stället för som tidigare måndagar och torsdagar (4.11.1717 Riksarkivet).

Kansliet skulle enligt beslut 30.12.1717 tillhålla postentreprenörerna i Göteborg att visa, huruvida de fullgjort det kontrakt, som Kungl. Maj:t i nåder behagat uppsätta 1716 och om de inte mäktat det, inkomma med riktig räkning.

På enligt Grape ganska svaga skäl avsattes Westerheim genom ett Kungligt brev 15.7.1718. Brevet från Göteborg skulle ”genom Westerheims försummelse blivit mycket illa förvarade samt med inga postkontorets omslag försedde, så att angelagne brev dels öppne framkommit”. Postmästartjänsten gick till nu Christian Pettersson, som innan han blev kontorsskrivare vid postverket hade tjänstgjort vid amiralitetskontoret i sex år. Postväsendet i Göteborg var vid denna tid kombinerat med gästgiveriet, på vilken verksamhet Christian Pettersson enligt Grape samma år förlorade 2 000 d smt.

Ur kanslikollegiets arkiv hämtar vi ytterligare följande nu avseende förhållande längre fram i tiden under Christian Petterssons tid:

Statssekreteraren Klinkowström hade i memorial av 31.8. juli 1750 berättat om tillståndet för de vid Göteborg utanför Kungs- och Drottningportarna året förut uppbyggda två små stugorna för postridarna. I dem vistades postdrängarna, när de väntade på posten utanför fästningen under den tid portarna var låsta. Liksom skjulen för hästarna löpte stugorna fara att snart fördärvas av regn och väta om de inte bekläddes med bräder. Nu hade stadsarkitekten Bengt Wilhelm Carlberg presenterat ett förslag till ny brädbeklädnad på de två byggnaderna. (21.8.1750, RA)

Remiss 7.10.1790 från Kungl. Maj:t till Kanslikollegium angående Uddevalla magistrats och borgerskaps ansökan om att de till Uddevalla adresserade breven, som nu för tiden skickades från Göteborg om fredagarna i stället skulle befordras därifrån till Uddevalla om torsdagarna.

Kollegium berättade att från äldsta till nuvarande tid hade postgången från Göteborg varit så inrättad, att breven till Kungälv, Marstrand och Uddevalla samtidigt avsänts till Kungälv. Där delades posten och gick på en väg till Marstrand, på en annan till Uddevalla.

Eftersom nu posten ifrån Stockholm och alla öster om Göteborg belägna orter ej ankom dit förrän på fredagen, så skulle i fall posten avgick redan dagen förut från Göteborg till Kungälv och Uddevalla, följa den olägenheten att breven till Kungälv och Marstrand, som ankom till Göteborg på fredagen blev liggande där till nästa post, vilket skulle förorsaka hinder för Kungälvs och Marstrands invånare i deras rörelse och ofta bli skadligt för Kungl. Maj:t, när det gällde kommandanten i Marstrand och Chefen för Bohus läns Dragonregemente. För att avhjälpa en sådan nackdel hade Uddevalla magistrat och borgerskap förslagit, att posten, som anländer till Göteborg under fredagen skulle med särskild sändning skickas till Kungälv och därifrån till Marstrand. Kanslikollegium ansåg, att de postförare, som enligt Staten var avdelade till att föra posten ifrån Göteborg till Kungälv två gånger i veckan och till följd därav åtnjöt lön både i kontanta pengar och i vissa dem tillagda friheter skulle på sätt sysselsättas med postförande tre gånger under samma tid. Detta var inte billigt att ålägga dem.

Om man återigen begagnade den av sökandena uppgivna utvägen att sända posten till Kungälv med kronoskjuts skulle det inte dra högre kostnader om året än 3 rdr 43 skilling. Hindret var, att posten icke med säkerhet kunde lämnas i en skjutsbondes händer. Därför måste man anlita en helt pålitlig person till detta göromål. Därigenom skulle kostnaden förökas mångfaldigt utöver vad sökandena föreställt sig. Kollegium ansåg sig icke kunna tillråda en sådan utväg, eftersom kostnaden skulle betunga Kungl. Maj:t. Uddevallas ansökan om ändring avstyrktes så mycket mera som staden sedan långa tider tillbaka låtit sig nöja med postinrättningen som den nu var utan att låta förmärka någon därav härflytande olägenhet. I den händelse de handlande i Uddevalla som under de 1782 pågående oroligheterna hade sina skepp liggande uti utrikes hamnar, en eller annan gång kunde finna det fördelaktigare för sig att få sina utrikes brev snabbare försända till Uddevalla än de kunde åtfölja den dit avgående ordinarie posten, så tycktes det Kanslikollegium mera billigt att verkställa detta såsom en dem till enskild förmån ländande igenom Express än att för den orsakens skull söka ändring i en postinrättning, som har till ändamål att befordra flera städers liksom de däromkring på landet boende invånarnas korrespondens.

Christian Pettersson var född 10.12.1692 som son till Halmstads borgmästare *Petter Christiansson*, född 1663, död 1741 (Grape a.a. s. 134). 1718 gifte han sig med Daniel Landers och Sofia Schröders dotter *Anna Elisabeth Lander* (född 1693, död 27.2.1760). Christian Pettersson övertog

gården efter svärfadern och blev som postmästare för sin tjänstvillighet ”mer än älskad av hela staden”

I magistratens registratur (Ba:58) står den 29.4.1758: Som ”Postdirekteuren Christian Pettersson natten emellan den 27 och 28 i innevarande månad med döden avgått och dess son stadskamreraren Herr Jacob Pettersson [senare rådmann] genast å sterbhusets vägnar besörjandet om Postwäsendet här i staden sig antagit till dess Kungl. Maj:t och Riksens Höglofl Cancelli-Collegium någon till denna sysslan förordnat”. Skrivelsen fortsätter ”— att efter Herr Postdirekteuren Petterssons död lemna honom thet wälförtienta beröm, thet han under thes mångåriga tienstetid Stadens samtliga Inwånare med all besynnerlig tienstaktighet och wälwilja altid tillhandagått” etc.

Den i Göteborg mest kände av Christian Petterssons söner var *kommerserådet, handels- och politieborgmästare Daniel Pettersson*, som vid nära 82 års ålder avled den 17.5.1802. Om honom se 4.22, kvarteret Bokhållaren.

Sonen *Abraham*, född 17.1.1724, död 23.1.1763, blev kungl. hovpredikant och kyrkoherde i Ridarholmens och Bromma församlingar.

Sonen *Johan Fredrik*, född 1725, var supercargör.

En av döttrarna *Anna Catharina* (född 16.6.1734, död 18.9.1765) gifte sig 30.10.1764 med superkargören *Ulrik Martin Valtinson*, adlad Adlerstam, född 1661, död 1783 (omg. *Anna Maria Schütz*).

Christian Petterssons yrke och gården stannade i släkten, ty från Christian Pettersson övergick gården först i *postkommisarie Carl Gustaf Petterssons* (född 1721, död ogift 29.1.1803) ägo.

Den 12.12.1803 uppbjöd den ovannämnde yngre brodern Jacob Pettersson, född 20.10.1727, gården på 6.13 ”emot Stora Torget”, som han köpt av sina medarvingar efter postinspektör Carl Gustaf Pettersson för 4 000 rdr. Han hade varit anställd på stadskamrerarekontoret i Göteborg och blev 21.1.1749 kronouppbörds-kassör efter den till lantränmästare befordrade *Olof Schånberg*. Den 5.12.1753 övertog han *Lorens Ekmans* tjänst som stadskamrer. Den 19.5.1768 valdes han till rådmann efter *Johan Mellenberg* med valet kasserades, varför han blev rådmann först 1770. Han erhöill titeln hovrättsassessor. Den 28.3.1810 avled han, även han som ogift. Enligt boupppteckningen efterlämnade han enligt bou 8.5.1810 en förmögenhet av 4931.44 rdr banco, vari ingick gård 6.13 (Berg I:3, 91).

Senare uppbud av 6.13

handl. G.L Ljunggren	15.10.1810
h. Edla Christina Tengblad	23.11.1812
handl. Anton Lack	18.3.1816
Tomterna 6.12–13 uppbjöds av	
hökare P.Enander	18.10.1824

